

Nyk. Parikkala

Arkeologiset tutkimukset
Uukuniemen Papinniemellä
kesällä 2004

Ville Laakso

Turun yliopisto
Arkeologian oppiaine

UUKUNIEMI PAPINNIEMI

Raha-aarten löytöpaikan kaivaus
Pk 4124 12 Lentteenselkä
x = 6854 68, y = 4498 82, z = n. 95
p = 6858 28, i = 3657 02
Turun yliopiston arkeologian oppiaine
Kaivauksenjohtaja: FL Ville Laakso

Turun yliopiston arkeologian oppiaine jatkoi Papinniemen ortodoksisen autiokylän tutkimuksia kesällä 2004 vajaan kahden viikon ajan. Tutkimuskohteena oli Olavi Ahokkaan vuonna 1993 löytämän raha-aarten (KM Rahakammio 93092) löytöpaikka. Kaivauksen tavoitteena oli saada talteen aarteeseen kuuluvat ja edelleen löytöpaikalla mahdollisesti olevat rahat sekä selvittää aarten tarkka kätkemistapa. Lisäksi toivottiin saatavan lisätietoa viereisen ruumiskalmiston laajuudesta.

Aarten löytöpaikalle avattiin pieni tasokaivausalue. Kaivaushavaintojen perusteella raha-aarre on kätketty Papinniemen autiokylän kalmiston alueelle, itä-länsi-suuntaisen ruumishaudan täytemaahan. Kaivauslöytöinä talletettiin mm. muutamia raha-aarteeseen kuuluvia rahoja. Aarretta voidaan pitää nyt kokonaisuudessaan talteen saatuna. Todetuista luista ja arkunjäänteistä päätelleen kaivausalueelle osui ainakin yksi ruumishauta, mahdollisesti useampia. Kalmisto jatkuu paikalta edelleen lounaaseen, joten se osoittautui aiemmin oletettua laajemmaksi.

Löydöt: KM 2004078 ja KM Rahakammio 2005031

Ajoitus: 1600-luku

Tutkitun alueen laajuus: 3 m²

Kenttätyöaika: 19.7.–29.7.2004

Tutkimuskustannukset: Turun yliopiston arkeologian oppiaine ja Suomen ortodoksinen kirkollishallitus, n. 2000 euroa

Tutkimusraportti: Ville Laakso 30.9.2005 Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa

Uukuniemi, Papinniemi

Kaivausaika: 19.7.–29.7. 2004

Kunta: Uukuniemi (vuoden 2005 alusta Parikkala)

Kylä: Uukuniemi

Tila: 3:64 Pankkolanmäki

Omistajat: Heikki Melanen, Jukka Kaukola ja Anu Kaukola, c/o Heikki Melanen, 59730 Uukuniemi

Peruskarttalehti: 4124 12 Lentteenselkä (painovuosi 2000)

Peruskarttakoordinaatit tutkimusalueelta:

x = 6854 68

p = 6858 28

y = 4498 82

i = 3657 02

z = n. 95 m m.p.y (N60)

Kaivauksen johto: FL Ville Laakso

Tutkimuksen valvoja: professori J.-P. Taavitsainen

Vuoden 2004 kaivauslöydöt: KM 2004078:1–10 ja KM Rahakammio 2005031:1–6

Kaivauksella otetut näytteet: ei talletettuja näytteitä

Kertomuksen alkuperäiskappale: Turun yliopisto, arkeologian oppiaineen arkisto (TYA)

Kertomukseen liittyvät diapositiivit: Turun yliopisto, arkeologian oppiaineen arkisto,
diat nro 340:1–31Kertomukseen liittyvät mustavalkonegatiivit: Turun yliopisto, arkeologian oppiaineen arkisto,
negatiivit nro 24764–24794

Kertomukseen liittyvät kartat (tietokonetulosteena kertomuksen liitteenä 3):

Kartta 1: Yleiskartta (1:500)

Kartta 2: Kaivausalue 1. tasossa (1:20)

Kartta 3: Kaivausalue 2. tasossa (1:20)

Kartta 4: Kaivausalue 3. tasossa (1:20)

Kartta 5: Kaivausalue 4. tasossa (1:20)

Kartta 6: Kaivauksen lopputilanne (1:20)

Aikaisemmat tutkimukset, löydöt ja muut lähteet: ks. vuosien 1999–2004 kaivauskertomukset

Tutkitun alueen pinta-ala: 3 m²

Sisällys:

1. Vuoden 2004 tutkimusten taustaa	4
2. Kaivausalue ja mittaukset	4
3. Kaivaustekniikka ja dokumentointi	5
4. Kaivaushavainnot	5
5. Havainnot ja hautakivistä	7
6. Yhteenveto kaivauksen tuloksista	8

Liitteet:

Liite 1: luettelo tutkimuksiin liittyvistä diakuvista

Liite 2: luettelo tutkimuksiin liittyvistä mustavalkonegatiiveista

Liite 3: kaivauksen kartat

Liite 4: kopio löytöluettelosta

1. Vuoden 2004 tutkimusten taustaa

Turun yliopiston arkeologian oppiaine jatkoi Papinniemen ortodoksisen autiokylän tutkimuksia keuhalla 2004 vajaan kahden viikon ajan. Tutkimuskohteena oli Olavi Ahokkaan vuonna 1993 löytämän raha-aarteen (KM Rahakammio 93092) löytöpaikka (aarteesta ja löytöpaikasta ks. Markus Hiekkasen vuoden 1993 tarkastuskertomus Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa, mm. sen liitteenä 4 oleva Pekka Sarvaan selvitys, sekä alla luku 2).

Kaivauksen tavoitteena oli saada talteen aarteeseen kuuluvat ja edelleen löytöpaikalla mahdollisesti olleet rahat sekä selvittää aarteen tarkka kätkemistapa. Lisäksi toivottiin saatavan lisätietoa kalmiston laajuudesta ja alueella mahdollisesti olevasta kalmiston rajasta (ks. Markus Hiekkasen em. tarkastuskertomus, s. 5).

Kaivauksen kustannukset olivat noin 2000 euroa. Rahoitus muodostui Turun yliopiston arkeologian oppiaineelle aiempina vuosina myönnettyjen apurahojen säästöistä sekä Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen myöntämästä avustuksesta. Uukuniemen kunta auttoi kaivauksen järjestelyissä antamalla majoituskäyttöön kirkonkylän lakkautetun koulun.

Ainoa palkattu työntekijä kaivauksella oli allekirjoittanut. Vapaaehtoisina työntekijöinä olivat tänä kesänä Outi ja Olavi Ahokas sekä Pekka Siiröpää. Kaivaukseen käytettiin yhteensä 18 henkilötyöpäivää. Kaivauksilla vierailivat 26.7. arkeologit Anja ja Pekka Sarvas.

Kaivauksen yhteydessä myös suunniteltiin vuodeksi 2005 kaavailtua autiokylän alueen perusteellisempaa yleiskartoitusta. Lisäksi tarkastettiin autiokylän ympäristöä mm. mahdollisten kuppikivien varalta. Uusia muinaisjäänöksiä ei kuitenkaan löytynyt. Sateet haittasivat kaivauksen loppupuolella työtä hidastaen sitä jonkin verran.

2. Kaivausalue ja mittaukset

Mittauksissa käytettiin Papinniemen kaivauksissa vuosina 1995-2003 käytettyä koordinaatistoa. Tutkimusten aluksi tarkistettiin bussolin ja 50 metrin mitan avulla raha-aarteen ja läheisen kirkonkellon kielen löytöpaikkojen koordinaatit; löytöpaikat oli merkitty 1990-luvun kaivausten yhteydessä Olavi Ahokkaan osoittamiin paikkoihin paaluilla, jotka olivat edelleen maastossa paikoillaan. Uusien mitausten lähtöpisteenä käytettiin vuoden 1995 koekaistaa, jonka paaluista suurin osa oli edelleen erotettavissa.

Uusissa mittauksissa todettiin merkitsevä ero aikaisempiin tuloksiin (joista ks. vuoden 1996 kaivauskertomus, s. 7). Raha-aarteen löytöpaikaksi mitattiin nyt koordinaatiston kohta $x=541,5$; $y=127,2$ ja kirkonkellon kielen löytöpaikaksi $x=547,5$; $y=128,0$. Muinaisjäänösalueen hoitotoimien aiheuttaman kasvillisuuden vähenemisen vuoksi uusia mittauksia on pidettävä aiempia – samoin menetelmin tehtyjä – mittauksia luotettavampina.

Myös kaivausalueen sijainti perustettiin uusiin mittauksiin. Koordinaatiston kohtaan $x=540,50$ - $542,50$; $y=126,50$ - $128,00$ avattiin tasokaivausalue, jonka laajuus oli 3 m^2 . Alue sijoitettiin siten, että aarteen löytöpaikka osui sen keskelle. Olavi Ahokas oli mukana varmistamassa, että alue tuli varmasti mahdollisimman tarkasti aarteen löytöpaikalle sijoitetuksi.

Kaivauksen korkeusmittauksissa käytettiin vaaituskonetta. Korkeuskiintopisteenä käytettiin kalmistokaivauksessa aiempina vuosina käytettyä kiintopistettä, joka on puolimetrisen harmaa maakivi koordinaatiston kohdassa $x=535,40$; $y=143,10$. Kiintopisteen absoluuttinen korkeus on $96,80$ metriä mpy (ks. vuoden 1998 kaivauskertomus, s. 7 ja vuoden 1999 kaivauskertomus 13). Vaaituskoneen taakselukema oli koko kaivauksen ajan 052.

3. Kaivaustekniikka ja dokumentointi

Kaivaus toteutettiin pääosin tasokaivauksena noudattaen samoja menetelmiä kuin Papinniemellä vuosina 1995-2002. Aluksi poistettiin lehdet ja karike käsin tutkimusalueen pinnasta. Turvekerros poistettiin mahdollisimman ohuena kerroksena, pääasiassa lapiolla. Pintaturpeen alta saatiin esille ensimmäinen taso, jonka alta kaivettiin ensimmäinen kerros; sen alta saatiin esille toinen taso, jonka alla oli toinen kerros jne. Kerrosvahvuus tasokaivauksessa oli 10 cm. Tasot dokumentoitiin sanallisesti, piirtämällä ja valokuvaamalla.

Osin käytettiin myös yksikkökaivausta. Menetelmät kuvataan tapauskohtaisesti jäljempänä luvussa *Kaivaushavainnot*.

Ensimmäinen kerros kaivettiin muuten lastalla, mutta ruutu 541,50-542,50/126,50-127,00 kenttälapiolla. Toinen kerros kaivettiin lastalla lukuun ottamatta ruutuja 541,50-542,50/126,50-128,00, jotka kaivettiin osin kenttälapiolla. Kolmas kerros kaivettiin suurimmaksi osaksi lapiolla. Kaikki maat seurottiin.

Alue kaivettiin pääosin 4. tasoon eli noin 35 cm:n syvyyteen turpeen yläpinnasta mitattuna (lopputalanteesta ks. kartta 6). Kaivauksen päätyttyä alue peitettiin kapeilla muovisuikaleilla.

4. Kaivaushavainnot

Kaivausalue sijaitsi lounaaseen laskevassa rinteessä mäntyvaltaisessa sekametsässä. Maan pinnalle näkyi muutamia halkaisijaltaan 20-30 cm:n kokoisia kiviä, muttei mitään ihmistoimintaan viittaavaa.

Kaivaus aloitettiin ottamalla talteen aarteen löytöpaikalla karikekerroksen alareunasta tavattu kupariraha (KM Rahakammio 2005031:1). Sen olemassaolo oli aiemman metallinilmaisinhavainnon vuoksi ollut Papinniemen tutkijoiden tiedossa jo useampana kesänä, mutta rahaa ei ollut haluttu ottaa talteen ennen kuin oli saatu mahdollisuus raha-aarteen löytöpaikan kunnolliseen dokumentointiin.

On epävarmaa, oliko raha talteen otettaessa täsmälleen alkuperäisellä paikallaan, sillä se oli aikaisempien kaivausten yhteydessä nostettu paikaltaan lähempää tarkastelua varten; muutamaa senttiä enempiä löytöpaikka ei alkuperäisestä voi kuitenkaan sivussa olla. Syvyysijainnin osalta paikka on käytännössä alkuperäinen (löytöpaikasta ks. dia 340:4).

Raha on voinut pudota pintakarikkeeseen jo aarteen kätkemisen yhteydessä, mutta periaatteessa se voi olla myös aarteesta riippumatta paikalleen joutunut. Käytännössä jälkimmäinen vaihtoehto on kuitenkin erittäin epätodennäköinen, sillä olisi epäuskottavan suuri sattuma, että pintakerrokseen katoaisi irrallinen raha aivan aarteen kätköpaikalle, mutta aarteeseen kuulumatta. Olavi Ahokas kertoi pitävänsä hyvin epätodennäköisenä, että raha olisi pudonnut myöskään vuonna 1993 aarretta talteen otettaessa. Raha löytyi karikekerroksen alapinnan tasolta, joten myös löytökohta viittaa 1900-lukua vanhempaan paikalle joutumiseen; todennäköisimmin tämä on tapahtunut juuri aarteen kätkemisen yhteydessä.

Ensimmäisessä kaivaustasossa (ks. dia 340:12 ja kartta 2) todettiin lähinnä ruskeaa humuksensekaista hiekkaa. Alueen keskellä erottui noin puolen neliömetrin laajuinen vaaleamman hiekan alue, joka tulkittiin aiheutuneen Olavi Ahokkaan vuoden 1993 kaivannosta: syvemmältä oli noussut tälle korkeudelle ympäristöään puhtaampaa maata. Vaaleampi alue muodosti kumpareen, joka oli keskeltä noin 10 cm ympäristöään korkeammalla. Aarteen päällä olleen suurehkon kiven yläpinta tuli esille melkein heti karikekerroksen alta.

Maaperä kaivausalueella vaihteli karkeudeltaan hiesusta hiekkaan; pääosin se oli hieman hiekkaa hienojakoisempaa, lähinnä hietaa tai hiesua. Ensimmäisessä kerroksessa esiintyi harvakseltaan hiilenpaloja. Kerroksesta löytyi tummanruskeasta Ahokkaan kaivamattomasta maasta kahden ison kiven välistä rautanaulan kanta (KM 2004078:1). Se on todennäköisesti joutunut paikoilleen aarteen kätkemisen jälkeen.

Toisessa tasossa (ks. diat 340:13-14 ja kartta 3) suuren kiven koillis- ja länsipuolella erottuneet humuksensekaiset läikät on liitettävä Olavi Ahokkaan vuoden 1993 kaivantoihin: Ahokas kertoi kaivaneensa metallinilmaisimen reagoinnin vuoksi ensin aarteen päällä olleen suuren kiven koillispuolelta pienel-

lä puutarhakauhalla kiven alapinnan tason syvyyteen, muttei löytänyt mitään. Sitten hän siirtyi kiven länsisivulle ja työskenteli lapiolla, kunnes rahalöytö tuli esille.

Toisen kerroksen yläosassa hiekka vaaleni jo selvästi: ruskea hiekka muuttui vaaleaksi hiekaksi. Ruskeassa hiekassa/hiedassa esiintyi toisessa kerroksessa vielä hiilen paloja. Hiilenhippuja tavattiin vielä saman kerroksen alaosastakin, mutta selvästi yläosaa vähemmän. Löytönä kerroksesta saatiin mm. kupariraha (KM Rahakammio 2005031:2).

Kolmannessa tasossa (ks. diat 340:15-16 ja kartta 4) vuoden 1993 kaivannot erottuivat edelleen melko selvästi. Lisäksi alueen pohjoisnurkassa todettiin ihmistekoiseksi tulkittu ruskea läikkä. Aarteen päällä olleen suuren kiven itäpuolella erottui laajahko, sekoittuneelta vaikuttanut, ympäristöään tummempi läikkä. Tämäkin tulkittiin ihmisen aiheuttamaksi. Aarteen päällä olleen kiven eteläpuolella näkyi laaja punaruskean hiesun alue, jossa todettiin kohtuullisen runsaasti hiiltä. Alueen länsinurkka oli vaaleaa hiekkaa, joka vaikutti tässä vaiheessa puhtaalta.

Aarteen päällä ollut kivi nostettiin pois 3. tason dokumentoinnin jälkeen. Se oli rakeista harmaata kivilajia, päältä varsin tasainen. Kiveä tarkastettiin perusteellisesti sen eri puolilta mahdollisten merkintöjen varalta, mutta sellaisia ei missään kohdassa havaittu.

Kiven alapuolisessa maassa ei kivennoston jälkeen havaittu aarteeseen liittyviä rakenteita tai muuta poikkeuksellista. Kuoppa, jossa aarre oli ollut, oli nyt täytetty pehmeällä tummalla maalla. Tätä kaivettiin nyt alaspäin yksikkökaivauksena.

Yksikköä kaivettaessa tuli esiin muutamia tuohenriekaleita (esim. KM 2004078:9). Niitä oli irtomaassa, mutta runsaimmin niitä tavattiin aarrekuopan ja sen alapuolisen maan rajalta. Yksikön maa on suureksi osaksi tullut kertaalleen kaivetuksi aarteen löytymisen yhteydessä vuonna 1993, mutta ei ole syytä epäillä, etteivätkö ao. maasta tehdyt löydöt olisi alkujaan aarteesta peräisin. Jäänteistä päätellen kuoppa on aarretta kätettäessä vuorattu tuohella.

Vuonna 1993 koskemattomasta maasta löytyi 3. kerroksesta *in situ* kaksi toisiinsa kiinnittynyttä rahaa (KM Rahakammio 2005031:5-6); niiden alla oli kangasta ja kankaan alla tuohta (KM 2004078:7; ks. myös dia 340:22). Tästä päätellen aarre on kankaaseen käärittynä laskettu tuohella vuorattuun kuoppaan. Ahokas kertoi, että hän ei ollut vuonna 1993 havainnut tuohta kiven ja aarteen välissä.

Kaikki neljä yksiköstä löytynyttä rahaa (KM Rahakammio 2005031:3-6) sijaitsivat ilmeisesti aivan aarrekuopan reunassa, kohdassa, johon vuoden 1993 kaivaminen ei ollut ulottunut.

Kyseisen maayksikön – siis aarteen kätkemisen yhteydessä kaivetun kuopan – pohjaluvuksi mitattiin $z=142$. Pohja oli siis noin 15 cm 3. tason ja noin 10 cm kiven alapinnan alapuolella. Laajuudeltaan tämä aarretta kätettäessä tehty kuoppa näyttää olleen noin 25 x 25 cm. Aarre on siis ollut pienehkössä tiiviissä läjässä; Olavi Ahokas arvioi löytöhetken kokemusten perusteella sen koon olleen hieman jalkapalloa pienemmän, mikä sopii kaivaushavaintoihin hyvin.

Kohtaa kaivettiin yksikkönä alaspäin noin 50 cm:n syvyyteen. Tällä kohdalla todettiin vielä läikikästä, sekoittunutta hietaa tai hiekkaa, jossa esiintyi myös pieniä hiilenmuruja. Kuopan pohjaan tehtiin tässä vaiheessa maaperäkairalla pisto, jossa todettiin lahoavaa puuta noin 70 cm:n syvyydessä. Sen alla tuli esille kova puhdas hiekka. Puun arvioitiin viittaavan arkunjäänteeseen ja hautaan.

Omina yksikköinä kaivettiin 3. tasosta alaspäin myös Ahokkaan vuoden 1993 kaivannot kiven koillis- ja länsipuolella. Niiden erottaminen kiven alla olleesta kuopasta (ensin mainittu yksikkö) oli osin mahdotonta.

Kiven koillispuolinen yksikkö oli löydötön. Sen pohja erottui huonosti ja oli korkeintaan 10 cm kolmannen tason alapuolella. Tarkkaa korkeuslukua ei yksikön rajojen huonon erottuvuuden vuoksi mitattu.

Kiven länsipuolisesta vuoden 1993 kaivannosta mitattiin pohjaluvuksi $z=153$. Se on siis ulottunut noin 10 cm aarteen alapinnan alapuolelle, mikä sopii hyvin Ahokkaan kertomukseen, jonka mukaan löytymisen yhteydessä rahat putosivat kiven alta hänen kaivamaansa kuoppaan. Yksiköstä löytyi kankaanpala ja tuohenkappaleita (KM 2004078:8).

Mainittujen yksiköitten kaivamisen jälkeen muu osa kaivausalueesta kaivettiin tasokaivauksena 4. tasoon. Kolmannessa tasossa alueen pohjoisnurkassa näkynyt tummempi alue erottui 3. kerroksessa ym-

päristöään selvästi kivisempänä, mutta mitään varmuudella ihmistoimintaan viittaavaa ei kohdassa havaittu.

Neljännessä tasossa (ks. diat 340:24-25 ja kartta 5) näkyi punertava (ilmeisesti palanut) läikkä lähellä lounaisprofiilia sekä mahdollinen hautaläikkä alueen itäosassa (kartan 5 *sekoittunut ruskea hieta*). Viimeksi mainitun läikän leveydeksi mitattiin 43 cm; kaivausalueelle siitä näytti osuvan n. 90 cm:n pituinen osa, ja läikkä näytti jatkuvan koillisprofiiliin. Samalla kohdalla profiilissa heti kaivausalueen ulkopuolella havaittiin halkaisijaltaan noin puolimetrisen kivi: se saattaa olla haudan täytemaahan tarkoitukseksi asetettu – yhdessä aarteen päällä olleen kiven ja heti sen itäpuolella olleen varsin samankokoisen kiven kanssa (vrt. karttoja 3 ja 5). Läikkä erottui huonosti, joten em. mitat ovat epätarkkoja. Lännessä läikkä ulottui kaivausalueen keskelle, yksikkönä kaivetun aarrekuopan kohdalle.

Samassa tasossa näkyi lounaisprofiilin luona, kohdassa 540,80-541,50, kiveystä (ks. dia 340:30 ja kartta 5). Se saattaa kuulua mahdollisen, pääasiassa kaivausalueen ulkopuolelle jääneen, itä-länsisuuntaisen haudan itäpäähän.

Suurinta osaa alueesta ei enää kaivettu neljännestä tasosta alaspäin. Edellä mainittuun mahdolliseen hautaläikkään, kaivausalueen koillisprofiilin juureen, kuitenkin kaivettiin noin 25 x 40 cm:n kokoinen kuoppa, jotta olisi saatu varmistettua, onko kyseessä hauta sekä selvitettyä, jatkuuko hauta kaivausalueen ulkopuolelle. Kuopasta todettiinkin kohtuullisen hyväkuntoisia pienikokoisia luita, jotka ovat todennäköisesti peräisin jalkapöydästä – on myös mahdollista, että kyseessä ovat kämmenen luut. Ne jätettiin kaivauksen päättyessä sijalleen. Koillisprofiilissa ei kuopan kaivamisen jälkeenkään erottunut selkeitä hautakuopan rajoja.

Myös aarrekuopan pohjalle tehtiin samantyyppinen kaivanto, jotta nähtäisiin, jatkuuko hauta sinne – mihin em. kairanpisto näytti viittaavan – sekä saataisiin tietoa hautauksen tarkemmasta suunnasta (neljännestä tasosta alaspäin kaivetuista kuopista sekä kaivauksen lopputilanteesta ks. kartta 6). Kuopasta todettiinkin puujäännettä korkeustasolla $z=158$. Jäänteen suurin havaittu leveys oli 14 cm, pituus 16 cm ja arvioitu paksuus ainakin 2 cm. Puujäännettä ei poistettu, koska mahdollisuuksia haudan tutkimiseen ei nyt ollut; kyseessä on joka tapauksessa hyvin suurella todennäköisyydellä ruumishauta, todennäköisesti arkun kanssi. Raha-arre ajoittaa haudan, sillä hautausta ei ole voitu tehdä ensin mainitun kätkemisen jälkeen.

Neljännessä tasossa havaitun hautaläikän perusteella puujäännestä kuuluneeseen samaan hautaan kuin koillisprofiilin luojaanteet. Molemmat olivat myös varsin tarkasti samalla korkeustasolla. Puujäänteen syiden suunnaksi mitattiin 292/92 gon. Tätä voidaan pitää kohtuullisella tarkkuudella myös haudan suuntana.

Edelleen tehtiin alueen länsinurkkaan pienialainen lapionpisto; myös siinä todettiin maaton puuta noin 45 cm:n syvyydessä. Puujäännestä vaurioitui kaivettaessa pohjoisnurkastaan noin 10 x 15 cm:n alalta ennen kuin sen olemassaolo huomattiin. Jäännestä tulkittiin suurella todennäköisyydellä ruumisarkun jäänteeksi. Kysymyksessä ei kuitenkaan välttämättä ole sama hauta, josta tavattiin merkkejä alueen keskiosassa.

Neljännestä tasosta tehtiin myös alueen pohjoisnurkkaan n. 30 x 30 cm:n kokoinen lapionpisto, joka ulottui n. 65 cm:n syvyyteen turpeen yläpinnasta mitattuna. Tässä kaivannossa ei havaittu ihmistoiminnan merkkejä.

Kaikkiaan kaivausalueella siis todettiin ainakin yksi ruumishauta, mutta mahdollisesti niitä on paikalla useitakin.

Kaivausalueen profiilit olivat varsin epäinformatiiviset. Kaikissa näkyi 15-25 cm:n syvyyteen asti sekoittunutta ruskeaa hietaa; tästä alaspäin vaaleampaa hietaa ja hiekkaa. Luonnollista huuhtoutumiskerrosta ei havaittu missään.

5. Havainnot hautakivistä

Kenttätöiden aikana kaivettiin takaisin maan alle vuoden 2002 kaivausten yhteydessä Kirkkokallion kalmiston alueelle pystytetyt kaksi hautakiviksi arveltua kiveä (ks. vuoden 2002 kaivauskertomus, s. 2 ja 9); nykyisen tietämyksen perusteella niitä ei voi pitää varmoina tai edes todennäköisinä hautaki-

vinä, vaan kyseessä lienevät tavalliset luonnonkivet. Samoin peitettiin maan alle kalmiston alueella irrallaan ollut halkaisijaltaan puolimetrinen luonnonkivi, joka sekin oli oletettavasti peräisin vuoden 2002 kaivausalueelta; kyseessä on mahdollisesti ao. vuoden kaivauskertomuksessa (sivu 9) mainittu hautaan 12 liittyväksi arveltu ”suuri luonnonkivi”. Sekään ei muistuttanut alueelta tunnettuja hautakiviä.

Kaikki kivet peitettiin vuoden 2002 kaivauksen koekaistan 2 kohdalle, lähelle pintaa, kaksi ensin mainittua niille kohdin, mihin ne oli kesällä 2002 pystytetty (ks. vuoden 2002 kaivauskertomuksen s. 2 ja siinä mainitut kartat). Kirkkokallion kalmiston alueelle on vuoden 2004 kaivausten päättyessä rekonstruoitu pystyyn vain varmoina pidettäviä hautakiviä.

Hautakivi 6

Kaivauksen aikana dokumentoitiin myös ilmeinen hautakivi, joka on todettu vuonna 2000 maan pinnalla heti hautakivi 5:n pohjoispuolella (ks. ao. vuoden kaivauskertomus, sivut 9 ja 13 sekä dia TYA 314:4). Kyseessä on pitkä, kapea ja teräväkärkinen kivi kovaa harmaata kivilajia (ks. dia 340:8). Sen suurin pituus on 73 cm, poikkileikkaus paksuimmalta kohdalta 14,5 x 15,5 cm. Kivi on loivasti kaareva; sen poikkileikkaus on lähinnä vinoneliö. Kiveä on mahdollisesti karkeasti muotoiltu pitkänomaiseksi, mutta siinä ei todettu merkintöjä tai hiottua pintaa. Kivi jäi kaivauksen päättyessä maan pinnalle kalmiston alueelle.

Lisäksi valokuvattiin vertailuaineistoksi muutama alueella oleva maakivi (ks. diat 340:5-7); nämä saattavat olla kaatuneita hautakiviä, mutta niiden tunnistaminen sellaisiksi on ainakin toistaiseksi epävarmaa.

6. Yhteenvedo kaivauksen tuloksista

Turun yliopiston arkeologian oppiaine jatkoi Papinniemen ortodoksisen autiokylän tutkimuksia kesällä 2004 vajaan kahden viikon ajan. Tutkimuskohteena oli Olavi Ahokkaan vuonna 1993 löytämän raha-aarteen löytöpaikka. Kaivauksen tavoitteena oli saada talteen aarteeseen kuuluvat ja edelleen löytöpaikalla mahdollisesti olevat rahat sekä selvittää aarteen tarkka kätkemistapa. Lisäksi toivottiin saatavan lisätietoa kalmiston laajuudesta.

Kaivaushavaintojen perusteella vuonna 1993 löytynyt raha-aarre on kätkeyty Papinniemen kalmiston alueelle, itä-länsi-suuntaisen ruumishaudan täytemaahan. Rahat on kätettäessä kääritty kankaaseen ja asetettu tuohella vuorattuun kuoppaan.

Kaivauslöytöinä talletettiin mm. kuusi raha-aarteeseen kuuluvaa rahaa. Aarretta voidaan pitää nyt kokonaisuudessaan talteen saatuna.

Todetuista luista ja arkunjäänteistä päätelleen kaivausalueelle osui ainakin yksi ruumishauta, mahdollisesti useampia. Kalmisto jatkuu paikalta edelleen lounaaseen, joten se osoittautui aiemmin oletettua laajemmaksi. Kaivauspaikan luona erottuva terassimaisen alueen jyrkempi reuna, jossa näkyy myös melko runsaasti kiviä, ei ole kalmiston raja, mutta saattaa olla ihmisen aiheuttama; kyseessä voi olla esimerkiksi vanhan pellon tai kulku-uran reuna.

Turussa 30.9.2005

Ville Laakso

DIAKUVALUETTELO

TYA 340

Uukuniemi

Papinniemi

1	Aarteen KM Rahakammio 93092 löytöpaikka ennen kaivausta. Aarre on löytynyt oikealla olevan pienemmän männyn alta.	Lännestä	Ville Laakso	20.7.2004
2	Yleiskuva autiokylästä. Edessä viljelysröykkiö ja taaempänä opastaulu.	Luoteesta	Ville Laakso	21.7.2004
3	Yleiskuva autiokylästä. Vasemmalla opastaulu.	Lännestä	Ville Laakso	21.7.2004
4	Turvekerroksen alaosassa ollut irtoraha (KM Rahakammio 2005031:1) ennen talteen ottoa.	Kaakosta	Ville Laakso	22.7.2004
5	Mahdollinen hautakivi A.		Ville Laakso	23.7.2004
6	Mahdollinen hautakivi B.		Ville Laakso	23.7.2004
7	Mahdollinen hautakivi C.		Ville Laakso	23.7.2004
8	Hautakivi 6.		Ville Laakso	23.7.2004
9	Olavi Ahokas raha-aarteen löytöpaikalla.	Lännestä	Ville Laakso	26.7.2004
10	Olavi Ahokas raha-aarteen löytöpaikalla.	Lounaasta	Ville Laakso	26.7.2004
11	Kaivausalue paalutettuna ennen kaivausta.	Luoteesta	Ville Laakso	26.7.2004
12	Kaivausalue 1. tasossa.	Luoteesta	Ville Laakso	26.7.2004
13	Kaivausalue 2. tasossa.	Luoteesta	Ville Laakso	27.7.2004
14	Kaivausalue 2. tasossa.	Kaakosta	Ville Laakso	27.7.2004
15	Kaivausalue 3. tasossa.	Luoteesta	Ville Laakso	27.7.2004
16	Kaivausalue 3. tasossa.	Kaakosta	Ville Laakso	27.7.2004
17	Aarteen päällä ollut kivi ennen poistamistaan.	Lounaasta	Ville Laakso	28.7.2004
18	Aarteen päällä olleen kiven alusta kiven poistamisen jälkeen.	Lounaasta	Ville Laakso	28.7.2004
19	Aarteen päällä olleen kiven alusta puhdistettuna kiven poistamisen jälkeen.	Lounaasta	Ville Laakso	28.7.2004
20	Työkuva: Olavi Ahokas kaivaa aarteen löytökohtaa aarteen päällä olleen kiven alta.		Ville Laakso	28.7.2004
21	Raha (KM Rahakammio 2005031:3) ja tuohta in situ.		Ville Laakso	28.7.2004

22	Kaksi päällekkäistä rahaa (KM Rahakammio 2005031:5-6), kangasta ja tuohta in situ aarteen kätkökuopan seinämässä.		Ville Laakso	28.7.2004
23	Yksikkönä kaivetut aarteeseen liittyvät kuopat pohjaan kaivettuina.	Lounaasta	Ville Laakso	28.7.2004
24	Kaivausalue 4. tasossa.	Luoteesta	Ville Laakso	28.7.2004
25	Kaivausalue 4. tasossa.	Kaakosta	Ville Laakso	28.7.2004
26	Koillisprofiilin luo kaivetun syvemmän kuopan luujäänteet.	Lounaasta	Ville Laakso	29.7.2004
27	Alueen keskikohdan puujäänteet.	Lounaasta	Ville Laakso	29.7.2004
28	Alueen länsinurkan puujäänteet kuopan reunassa.	Pohjoisesta	Ville Laakso	29.7.2004
29	Koillisprofiilin luujäänteiden ja keskikohdan puujäänteiden suhde.	Etelästä	Ville Laakso	29.7.2004
30	Lounaisprofiili ja sen luona ollut kiveys.	Koillisesta	Ville Laakso	29.7.2004
31	Kaivausalueen koillisprofiili.	Lounaasta	Ville Laakso	29.7.2004

NEGATIIVILUETTELO

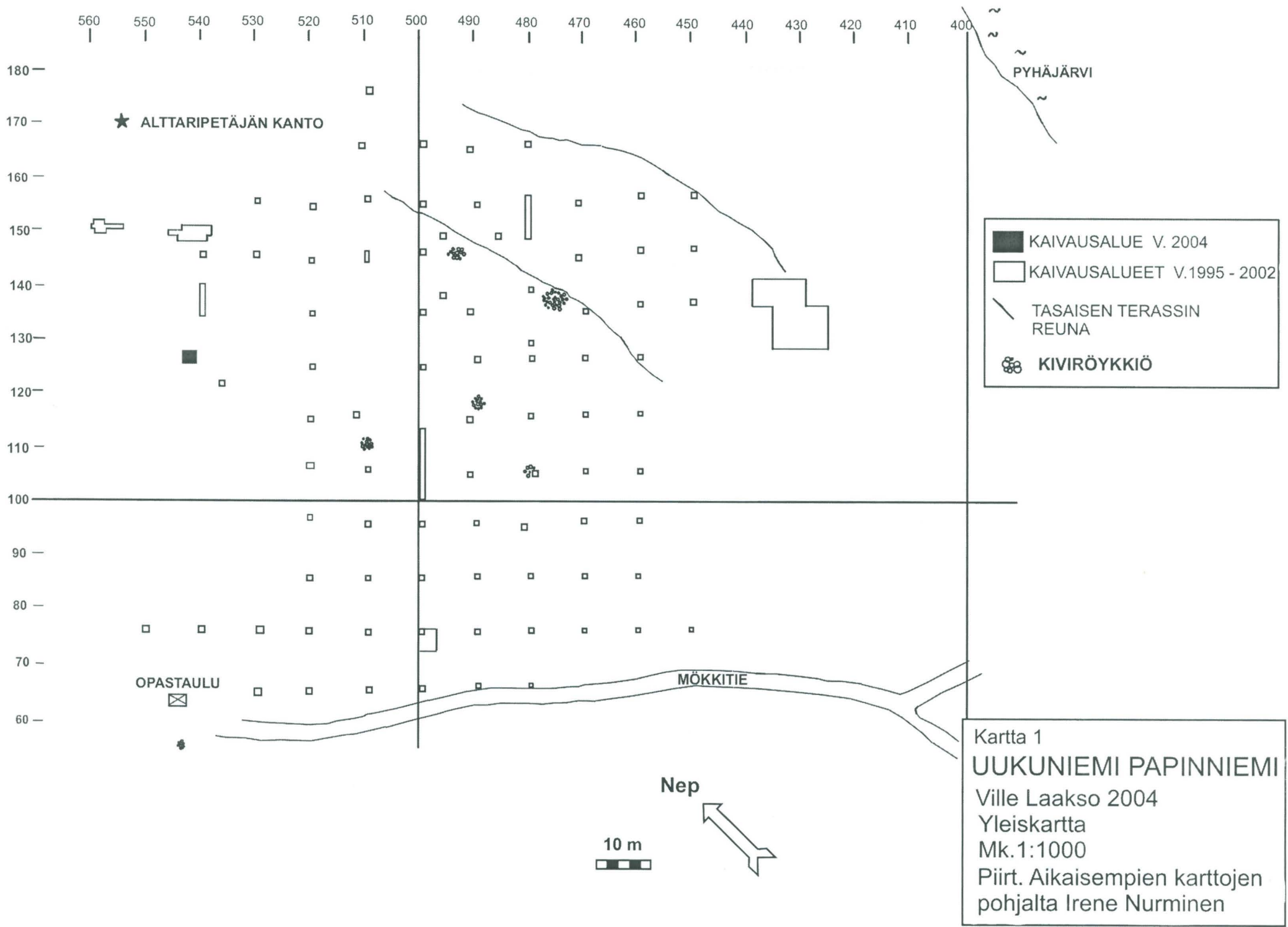
TYA 24764 - 24794

Uukuniemi

Papinniemi

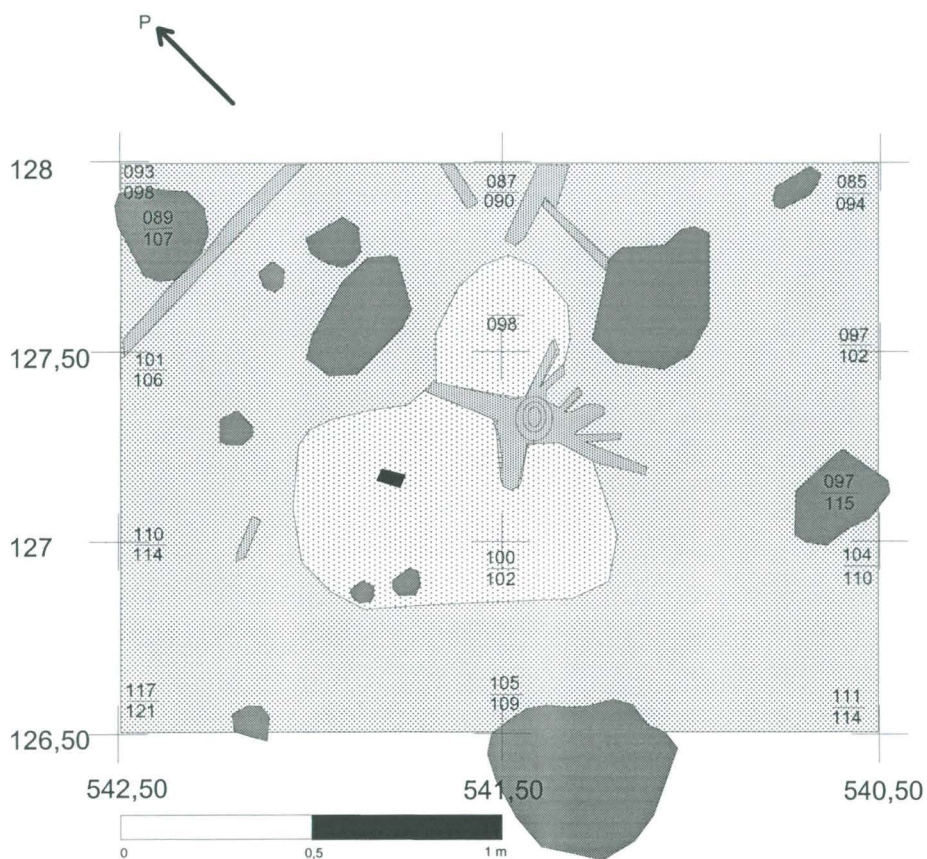
24764	Aarteen KM Rahakammio 93092 löytöpaikka ennen kaivausta. Aarre on löytynyt oikealla olevan pienemmän männyn alta.	Lännestä	Ville Laakso	20.7.2004
24765	Yleiskuva autiokylästä. Edessä viljelysryöykkiö ja taaempana opastaulu.	Luoteesta	Ville Laakso	21.7.2004
24766	Yleiskuva autiokylästä. Vasemmalla opastaulu.	Lännestä	Ville Laakso	21.7.2004
24767	Turvekerroksen alaosassa ollut irtoraha (KM Rahakammio 2005031:1) ennen talteen ottoa.	Kaakosta	Ville Laakso	22.7.2004
24768	Mahdollinen hautakivi A.		Ville Laakso	23.7.2004
24769	Mahdollinen hautakivi B.		Ville Laakso	23.7.2004
24770	Mahdollinen hautakivi C.		Ville Laakso	23.7.2004
24771	Hautakivi 6.		Ville Laakso	23.7.2004
24772	Olavi Ahokas raha-aarteen löytöpaikalla.	Lännestä	Ville Laakso	26.7.2004
24773	Olavi Ahokas raha-aarteen löytöpaikalla.	Lounaasta	Ville Laakso	26.7.2004
24774	Kaivausalue paalutettuna ennen kaivausta.	Luoteesta	Ville Laakso	26.7.2004
24775	Kaivausalue 1. tasossa.	Luoteesta	Ville Laakso	26.7.2004
24776	Kaivausalue 2. tasossa.	Luoteesta	Ville Laakso	27.7.2004
24777	Kaivausalue 2. tasossa.	Kaakosta	Ville Laakso	27.7.2004
24778	Kaivausalue 3. tasossa.	Luoteesta	Ville Laakso	27.7.2004
24779	Kaivausalue 3. tasossa.	Kaakosta	Ville Laakso	27.7.2004
24780	Aarteen päällä ollut kivi ennen poistamistaan.	Lounaasta	Ville Laakso	28.7.2004
24781	Aarteen päällä olleen kiven alusta kiven poistamisen jälkeen.	Lounaasta	Ville Laakso	28.7.2004
24782	Aarteen päällä olleen kiven alusta puhdistettuna kiven poistamisen jälkeen.	Lounaasta	Ville Laakso	28.7.2004
24783	Työkuva: Olavi Ahokas kaivaa aarteen löytökohtaa aarteen päällä olleen kiven alta.		Ville Laakso	28.7.2004
24784	Raha (KM Rahakammio 2005031:3) ja tuohta in situ.		Ville Laakso	28.7.2004
24785	Kaksi päällekkäistä rahaa (KM Rahakammio 2005031:5-6), kangasta ja tuohta in situ aarteen kätkökuopan seinämässä.		Ville Laakso	28.7.2004
24786	Yksikkönä kaivetut aarteeseen liittyvät kuopat pohjaan kaivettuina.	Lounaasta	Ville Laakso	28.7.2004

24787	Kaivausalue 4. tasossa.	Luoteesta	Ville Laakso	28.7.2004
24788	Kaivausalue 4. tasossa.	Kaakosta	Ville Laakso	28.7.2004
24789	Koillisprofiilin luo kaivetun syvemmän kuopan luujäänteet.	Lounaasta	Ville Laakso	29.7.2004
24790	Alueen keskikohdan puujäänteet.	Lounaasta	Ville Laakso	29.7.2004
24791	Alueen länsinurkan puujäänteet kuopan reunassa.	Pohjoisesta	Ville Laakso	29.7.2004
24792	Koillisprofiilin luujäänteiden ja keskikohdan puujäänteiden suhde.	Etelästä	Ville Laakso	29.7.2004
24793	Lounaisprofiili ja sen luona ollut kiveys.	Koillisesta	Ville Laakso	29.7.2004
24794	Kaivausalueen koillisprofiili.	Lounaasta	Ville Laakso	29.7.2004

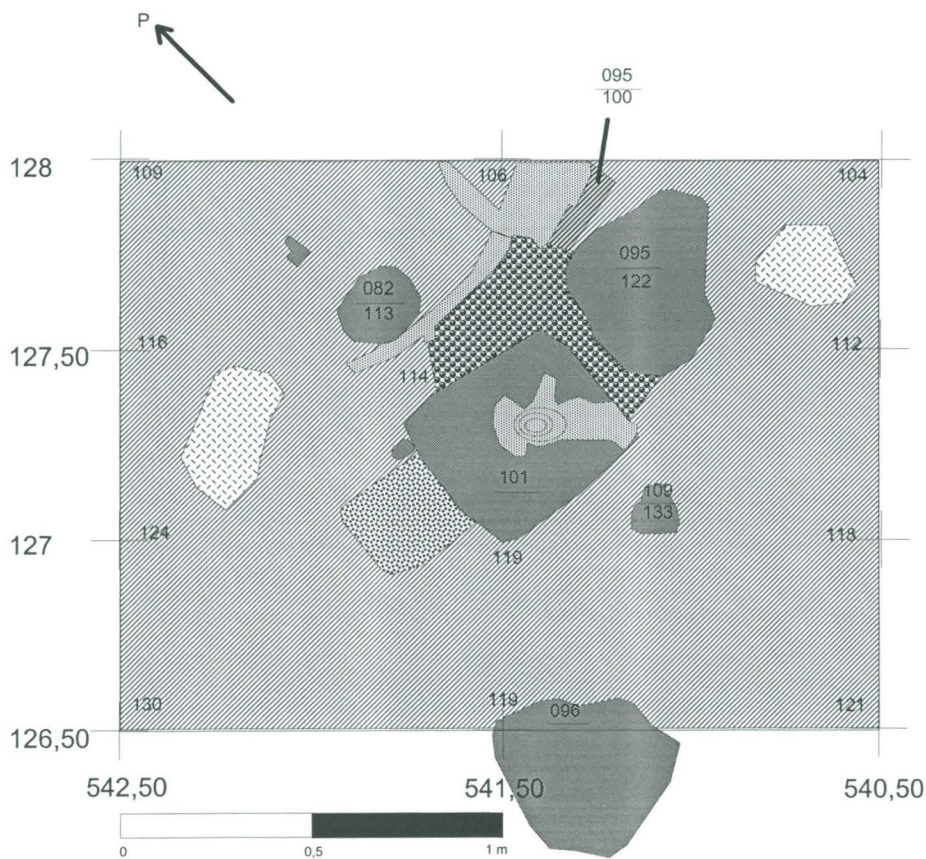
UUKUNIEMI PAPINNIEMI 2004	
KARTTA 2	Taso 1
Tasokartta: x = 540,50 - 542,50, y = 126,50 - 128,00	
Turun yliopisto / Arkeologia	
Kiintopiste 96,80 m mpy / tl 052	MK 1:20
Piirtänyt kentällä Ville Laakso, puhtaaksi Irene Nurminen	

	Kivi		Kanto
	Juuri		
	Tummanruskea humuksensekainen hiekka		
	Vaaleanruskea (sekoittunut) hiekka		
	Aarteen sijaintia osoittava paalu vuodelta 1996		
Korkeusluvut: maan pinta / 1. taso			

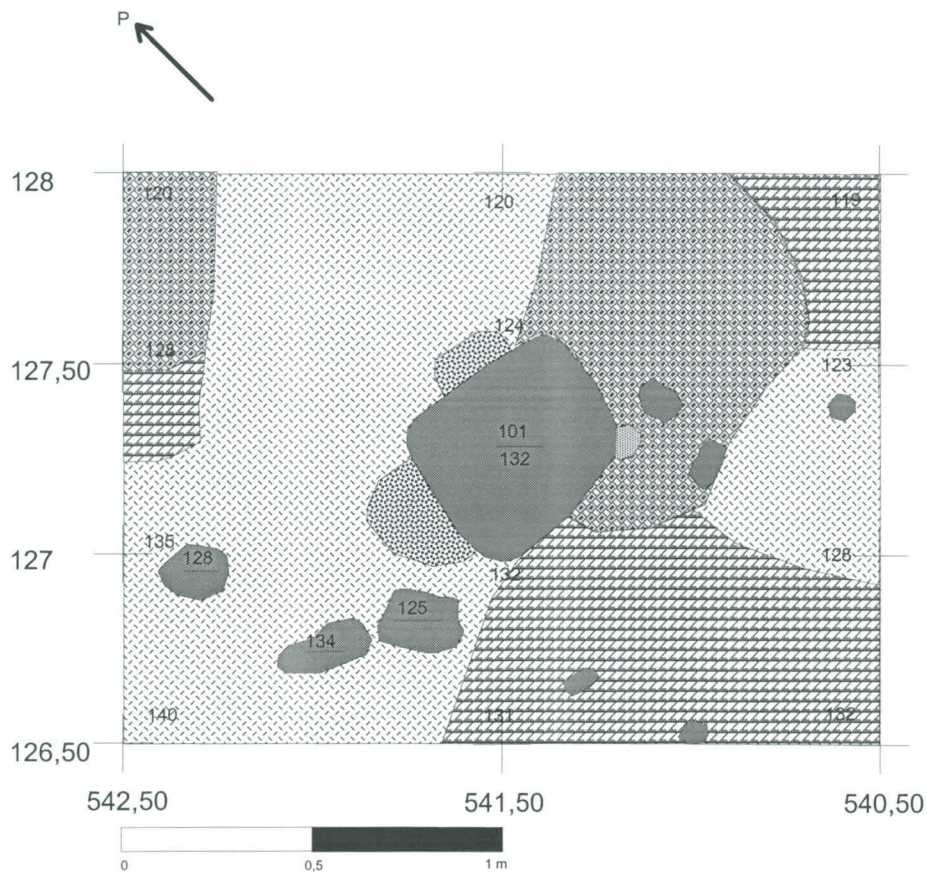
UUKUNIEMI PAPINNIEMI 2004	
KARTTA 3	Taso 2
Tasokartta: x = 540,50 - 542,50, y = 126,50 - 128,00	
Turun yliopisto / Arkeologia	
Kiintopiste 96,80 m mpy / tl 052	MK 1:20
Piirtänyt kentällä Ville Laakso, puhtaaksi Irene Nurminen	

	Kivi		Laakakivi
	Juuri		Kanto
	Vaalea hiekka t. hiesu, mahdollisesti sekoittunut		
	Ruskea hiekka t. hiesu		
	Pehmeä tumma, voimakkaasti humuksensekainen maa		
	Vuoden 1993 kaivanto; humuksensekainen, tumma pehmeä maa		

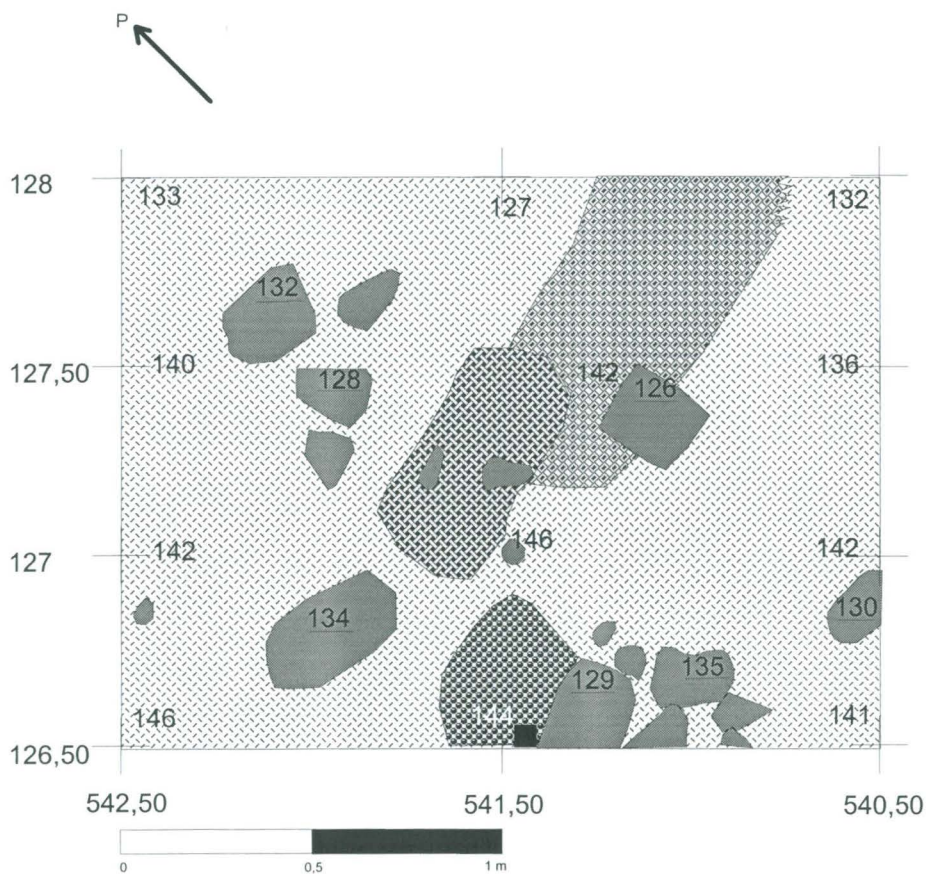
UUKUNIEMI PAPINNIEMI 2004	
KARTTA 4	Taso 3
Tasokartta: x = 540,50 - 542,50, y = 126,50 - 128,00	
Turun yliopisto / Arkeologia	
Kiintopiste 96,80 m mpy / tl 052	MK 1:20
Piirtänyt kentällä Ville Laakso, puhtaaksi Irene Nurminen	

	Kivi
	Juuri
	Vaalea hiekka t. hiesu
	Ruskea ilmeisesti sekoittunut hiesu
	Punaruskea mahdollisesti sekoittunut hiesu
	Vuoden 1993 kaivanto; humuksensekainen, tumma pehmeä maa

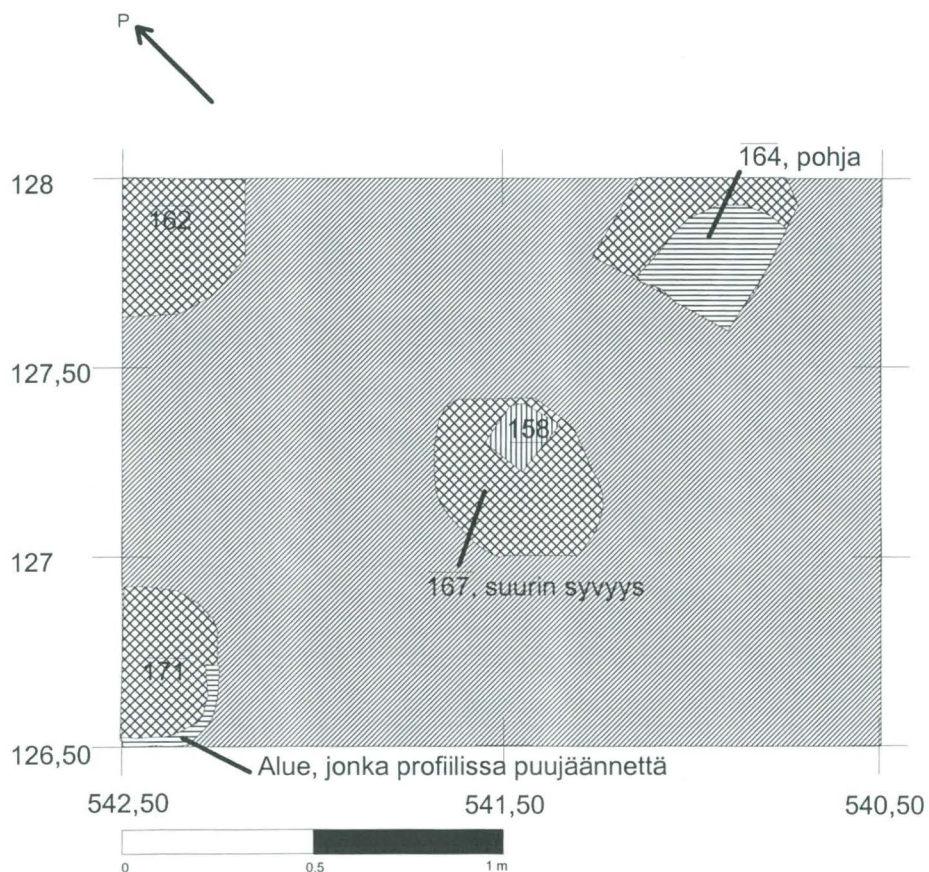
UUKUNIEMI PAPINNIEMI 2004	
KARTTA 5	Taso 4
Tasokartta: x = 540,50 - 542,50, y = 126,50 - 128,00	
Turun yliopisto / Arkeologia	
Kiintopiste 96,80 m mpy / tl 052	MK 1:20
Piirtänyt kentällä Ville Laakso, puhtaaksi Irene Nurminen	

	Kivi
	Sekoittunut ruskea hieta
	Tason alapuolelle yksikkönä kaivettu kuoppa
	Vaalea hiekka / hieta
	Punertava hiilensekainen hiekka
	Hiilenpala

UUKUNIEMI PAPINNIEMI 2004	
KARTTA 6	
Kaivauksen lopputilanne; x = 540,50 - 542,50, y = 126,50 - 128,00	
Turun yliopisto / Arkeologia	
Kiintopiste 96,80 m mpy / tl 052	MK 1:20
Piirtänyt kentällä Ville Laakso, puhtaaksi Irene Nurminen	

	Tasosta 4 syvemmälle kaivettu alue pohjalukuineen
	Alue, jolla luita
	4. tasoon jätetty alue
	Puujäännne

Historiallisen ajan löytöjä, jotka Turun yliopiston arkeologian oppiaine kaivautti Uukuniemen Papinniemen muinaisjäännösalueella 19.7.-29.7. 2004. Kaivauksen johtajana oli FL Ville Laakso. Ks. kaivauskertomus Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa.

Löydöt on luetteloitu kaivauskerroksittain. Luettelon on laatinut Ville Laakso.

Kaivauksen rahalöydöt on luetteloinut Tuukka Talvio päänumerolle KM Rahakammio 2005031 (ks. erillinen luettelo).

- 1 Rautanaulan katkelma 1 kpl 4,4 g
Pituus 24 mm
Kantaosa. Varren poikkileikkaus neliö; kannan halkaisija 11-12 mm.
x1 541,2 x2 541,35
y1 127,45 y2 127,6
z1 105 z2 110
Kerros 1
Seulalöytö.
- 2 Palanutta savea 1 kpl 0,2 g
Punaruskeaksi palanut tiilimäinen pala. Yksi sivu tasainen. Sekoitteena hiekkaa. Sopii yhteen alanumero 4:n kanssa.
x1 540,74
y1 127,13
z1 108
Kerros 1
- 3 Tekstiiliä 1 kpl
Noin 1 x 2 cm:n kokoinen pala hyvin säilynyttä kangasta.
x1 541,5 x2 542,5
y1 127 y2 128
Kerros 2
Seulalöytö, mahdollisesti vuonna 1993 kaivetusta maasta.
- 4 Palanutta savea 1 kpl 0,5 g
Punaruskeaksi palanut tiilimäinen pala. Yksi sivu tasainen. Sekoitteena hiekkaa tai kivimurskaa. Sopii yhteen alanumero 2:n kanssa.
x1 541,7
y1 127,53
z1 119
Kerros 2
Löytynyt aarteen päällä olleen suuren kiven koillispuolelta, vuonna 1993 kaivetusta maasta.

- 5 Tekstiiliä 1 kpl
Noin 2,5 x 2,5 cm:n kokoinen pala kangasta. Kankaassa erottuu rahan aiheuttama painauma.
x1 541,36
y1 127,42
z1 133
Kerros 3
Löytynyt aarteen päällä olleen kiven alta, yksikkönä kaivetusta maasta, vuonna 1993 kaivamattomasta maasta, kiinnittyneenä rahaan KM Rahakammio 2005031:3.
- 6 Tekstiiliä 1 kpl
Noin 1 x 3 cm:n kokoinen pala kangasta. Kankaassa erottuu rahan aiheuttama painauma.
x1 541,48
y1 127,47
z1 142
Kerros 3
Löytynyt aarteen päällä olleen kiven alta, yksikkönä kaivetusta maasta, kiinnittyneenä rahaan KM Rahakammio 2005031:4.
- 7 Tekstiiliä ja tuohta
Noin 4,5 x 4,5 cm:n kokoinen pala kangasta ja muutamia paloja tuohta. Kangas on löydettyessä ollut kiinnittyneenä rahaan; kankaassa on rahan aiheuttama painauma.
x1 541,36
y1 127,4
z1 139
Kerros 3
Löytynyt aarteen päällä olleen kiven itäosan alta, samasta yhteydestä kuin rahat KM Rahakammio 2005031:5-6.
- 8 Tekstiiliä ja tuohta
Kolme 1-3 cm:n kokoista kankaanpalaa ja useita 1-3 cm:n kokoisia tuohenpaloja.
Kerros 3
Löytyneet aarteen päällä olleen kiven länsipuolelta yksikkönä kaivetusta maasta.
- 9 Tekstiiliä ja tuohta
Yksi noin 2 x 3 cm:n kokoinen kankaanpala ja useita 1-4 cm:n kokoisia tuohenpaloja.
Kerros 3
Löytyneet aarteen päällä olleen kiven alapuolelta yksikkönä kaivetusta maasta.

- 10 Kvartsi-iskos 1 kpl 2,5 g
Pituus 25 mm; leveys 14 mm; paksuus 9 mm
Teräväsärmäiseksi isketty pala hyvälaatuista kvartssia.
x1 541 x2 541,5
y1 126,5 y2 127,5
Kerros 3
Seulalöytö.